

FoU-prosjekt; Menneskelig aktivitet og villrein i Forollhogna

Sted: Kompetansesenteret i Tynset, Aumliveien 4C

Tid: Tirsdag 8. april, kl 11:00 – 14:30

Deltakere: (se vedlegg)

1. Ankomst med kaffe og matbit

2. Velkommen v/Per Ousten

Per Ousten ble valgt til å lede styringsgruppa på oppstartsmøtet. Møteprogrammet ble gjennomgått. I løpet av møtet skal vi diskutere hvordan arbeidet skal legges opp framover, og se på sammensetningen av styringsgruppa.

3. Gjennomgang av prosjektbeskrivelsen v/ Vegard Gundersen

(Diskusjon om gjennomføringen ble tatt underveis i gjennomgangen.)

NINA har god erfaring med metoder for å måle ferdsel fra lignende prosjekter i andre villreinområder. Forollhogna skiller seg imidlertid fra de andre områdene ved å ha stor lokal bruk og lite infrastruktur. Noen av målemetodene, som for eksempel utdeling av sporlogger, vil derfor være dårlig eigna i dette området siden ferdselen er veldig spredt. Oppsett av tellere og svarkasser med spørreskjema vil derimot gi god oversikt over ferdselen og brukerne.

NINA er fornøyd med prosjektbeskrivelsen som er utarbeidet, og mener den er et godt utgangspunkt for videre arbeid. Styringsgruppa hadde ingen merknader til prosjektbeskrivelsen.

Fokuset i prosjektet blir å kartlegge ferdselen og brukerne. Hvordan bruker de lokale området, hvordan verdsetter de og ser på utviklingsmuligheter i Forollhogna? For å besvare disse spørsmålene blir det aktuelt å intervju utvalgte personer. Både NINA avd.

Lillehammer og Norsk senter for Bygdeforskning har kompetanse på dette feltet. Det blir også aktuelt å se på historisk bruk av området, ved innhenting av informasjon fra bomveger.

Det er fire hovedmålsettinger i prosjektet:

1. Status over ferdsel på de mest brukte stiene
2. Forstyrrelse villrein – Identifisere kritiske steder der ferdselen kan overstige terskelverdier for kryssing av villrein
3. Historisk bruk og trender
4. Lokalsamfunn: Begrensinger og framtidige bruks-, opplevels- og næringsmuligheter

1. Status ferdsel

Det vil bli plassert ut 10-15 ferdselstellere og svarkasser med spørreskjema på de mest brukte innfallsportene til området for å besvare denne problemstillingen. Plassering av tellere og kasser avgjøres i samråd med styringsgruppa. Forslag til lokalisering ble gjennomgått på møtet, og det kom en del innspill angående plassering. For å kvalitetssikre lokaliseringene ytterligere vil Vegard ta kontakt med lokalkjente og oppsyn før feltsesongen starter.

Utkast til spørreskjema ble gjennomgått og diskutert. Spørreskjemaet vil bestå av ei brettet A4-side, hvor det er spørsmål på omslaget og et kart på innsiden hvor den besøkende skal tegne inn turen han/hun har gått. De fleste spørsmålene er identiske med tilsvarende kasseundersøkelser fra andre områder, noe som gjør det mulig å sammenligne ulike områder. Det er likevel ønskelig å omformulere enkelte spørsmål slik at de blir bedre tilpasset ferdselen i Forollhogna. Det kom innspill på spørsmålet "har du vært i dette fjellområdet tidligere?"; her ønskes det å få fram om respondenten har brukt den enkelte innfallsport tidligere, og ikke bare om han/hun har vært i Forollhognaområdet tidligere. Det ble også kommentert at selv om noen er negative til tilrettelegging i nasjonalparken, kan de likevel ønske tilrettelegging i randområdene – dette må man tenke på ved plassering av kassene i forhold til hvilke svar man får i spørreskjemaet.

2. Forstyrrelse villrein

Kartlegging av villreinens arealbruk er gjort av Jordhøy med flere i NINA rapport 528 (2010). Ved å se på ferdselsintensiteten kan vi få indikasjoner på om ferdselen overstiger kalkulerte terskelverdier med tanke på barrierevirkninger. Selv om både reinen og ferdselmønsteret i Forollhogna skiller seg fra andre områder – vil terskelverdien som er beregnet for Rondane, Nordfjella og Snøhetta ha en viss overføringsverdi til Forollhogna. Olav Strand understreker at topografi kan ha avgjørende betydning for effekt av barrierevirkninger.

3. Historisk bruk og trender

Forvaltningsplanen for Forollhogna nasjonalpark inneholder en del informasjon om historisk bruk. I tillegg kan det være aktuelt å gjennomføre supplerende intervjuer.

4. Lokalsamfunn

Enkelte områder ønsker å tilrettelegge for økt bruk og næringsutvikling, og det er sterke landbruksinteresser i en del områder. Det er viktig å få besvart denne problemstilling med tanke på arbeidet med besøksforvaltning i Forollhogna.

Vegard G. gikk igjennom budsjett for arbeidspakkene i prosjektet.

Oppsummering av diskusjonsrunder

Det er handlingsprogrammet for regional plan som legger planer framover. Resultatene fra dette forskningsprosjektet vil være viktig med tanke på arbeidet med besøksforvaltninga i området.

Det er ikke så store motsetninger mellom villreininteresser og landbruksinteresser i Forollhogna, mange ønsker tilrettelegging i randsona. Ferdselen over Forollhognatoppen har eksplodert etter opprettelsen av Nasjonalparken, men man ser også økt ferdsel andre steder. Med tanke på ferdselshåndtering er vi allerede på etterskudd hva gjelder stien over Forollhognatoppen, og det er positivt om vi kanskje kan komme i forkant for resten av området. Nasjonalparken er forholdsvis ny, og ferdselen kan utvikle seg til å bli ei økende utfordring i årene framover.

For å få lokale til å svare er det viktig at de er godt kjent med prosjektet på forhånd, og føler eierskap til prosjektet. Man må få til positiv framstilling i media og være aktiv på lokale arenaer. Neste gyldne anledning til å informere godt om prosjektet blir på årsmøtet i Forollhogna Villreinutvalg den 26. april. Vegard G. er invitert til årsmøtet for å orientere om prosjektet.

Det ble spurt om det kan være aktuelt å legge ut spørreskjema på nett, slik at alle som ønsker får mulighet til å svare. utfordringen blir i så fall å vite hvem som svarer, NINA er også usikker på hvordan dette burde løses rent praktisk.

Det ble poengtert at det er viktig at prosjektet favner bredt, siden det er mange ulike brukerinteresser i området. På forrige møte ble det stilt spørsmål i forhold til nødvendigheten av å inkludere arbeidspakke 4; lokalsamfunn i prosjektet. Ut fra signalene på dette møtet og med tanke på arbeidet med besøksforvaltning i området, er styringsgruppa samstemte i at arbeidspakke 4 skal inkluderes i prosjektet.

Forvaltninga ønsker ikke ferdselsforbud, men vil heller formidle aktiviteter i randområdet. Merkevarerbyggingen må bort fra villrein og Forollhognatoppen, og arbeidspakke 3 og 4 kan være viktig for å oppnå dette. Men hva gjør vi med trafikken hvis det blir bekreftet at vi har så mye ferdsel at det gir barrierevirkning? Målet må være å bygge kunnskap, slik at andre grupper også ser utfordringene – da kan det være lettere å få folk til å bli med å utvikle andre områder for trafikk. Det er ikke aktuelt å redusere villreinbestanden for å kompensere for redusert areal, dette er slettes ikke målet med opprettelsen av nasjonalparken.

Muligheter og begrensninger i forhold til GPS-merking av reinen ble diskutert. Prosjektet kommer til å belyse menneskelig aktivitet inn i området godt, men man får ikke samtidig vist den reelle påvirkninga på reinen. Kan dette bli en svakhet med prosjektet? Dersom folk begynner å tvile på kunnskapsgrunnlaget om reinens arealbruk, vil GPS-merking for å skaffe sanntidsdata være godt egnet. Merking av dyr er imidlertid krevende og medfører høye kostnader. GPS-merking er uansett ikke egnet til overvåking over lang tid, og det er vanskelig å dokumentere områdebruken til bukk, siden bukkflokkene kan gå svært spredt (krever merking av mange dyr). Nemnda ønsker i utgangspunktet GPS-merking i Forollhogna, for selv om kunnskapsgrunnlaget i Forollhogna er relativt godt, hadde tilgang på GPS-data gjort det enklere å få aksept for kunnskapen. Det er foreløpig ingen merkeplaner i Forollhogna. Informasjon om villreinsens arealbruk skal uansett trekkes inn i prosjektet.

4. Økonomi og finansiering v/ Ingrid Nerhoel

Vi har per 8. april fått 50 000 fra Villreinnemnda. Fylkeskommunene har vedtatt å tildele 185 000 av tiltaksmidler fra Handlingsprogrammet for regional plan. Sekretær Haug innstiller på at Nasjonalparkstyret kan dekke prosjektkostnader inntil 200 000 for 2014. [Referentens merknad: Den 9. april vedtok Nasjonalparkstyret å disponere 200 000 av tiltaksmidler til å dekke kostnader i FoU-prosjektet i Forollhogna.]

Villreinutvalget for Forollhogna er innstilt på å bidra, og bidragsbeløp vil bli diskutert på årsmøtet den 26. april. Fylkesmennene i Sør-Trøndelag og Hedmark innstiller på å bidra med 50 000 hver, men dette er foreløpig uavklart. Dersom signaliserte midler blir tildelt har vi finansiert prosjektkostnadene for 2014 med god margin.

5. Videre organisering av arbeidet v/ Vegard Gundersen

NINA skal samarbeide med fjellstyrer og SNO om plassering av svarkasser og tellere. Svarkassene må etterses minst hver 14. dag, kassene må tømmes for utfylte skjema og det må fylles på nye spørreskjema. Dette kan forhåpentligvis fjellstyrer, vegforeninger og evt. andre lokale bidra med. Villreinutvalget vil bistå med å formidle kontakt mellom NINA og grunneiere med tanke på tillatelse til å sette opp tellere og svarkasser.

Praktiske oppgaver og spørsmål kan løses av mindre arbeidsgrupper, og det er ikke nødvendig med nytt møte i styringsgruppa før til høsten.

Det er ønskelig at Odd Inge Vistad (NINA) og Olav Strand (NINA) kan delta på noen av forvaltningens møter om besøksforvaltning.

Bygdeforskning blir sannsynligvis trukket inn i arbeidet med arbeidspakke 4.

Ved lokal hjelp må egeninnsatsen til de enkelte foreninger/organisasjoner framkomme på budsjett.

Pilegrimsleden går tvers gjennom Forollhogna, og deltakelse i styringsgruppa vil kanskje være interessant for Norsk Pilegrimssenter. Sekretær skal invitere Norsk Pilegrimssenter til å delta i styringsgruppa. Ellers er styringsgruppa fornøyd med sammensetningen av representantene i gruppa.

6. Fastsetting av neste møtedato

Styringsgruppa har ikke behov for å møtes igjen før feltsesongen starter. NINA avklarer eventuelle spørsmål med enkeltpersoner. Styringsgruppa møtes til høsten for å gå igjennom resultatene fra sommersesongen.

Neste møte blir **tirsdag 18. november 2014, på Tynset.**

Hjerkin 30. april 2014

Ingrid Nerhoel

Sekretær for styringsgruppa
Norsk Villreinsenter Nord

Vedlegg 1. Styringsgruppa

Tilstede:

Per Ousten, Villreinnemnda leder
Kristin Lund Austvik, Kvikne Utmarksråd
Halvard Urset, Villreinutvalget leder
Terje Borgos, Villreinutvalget sekretær
Astrid Alice Haug, Nasjonalparkforvalter
Birgit Wikan Berg, Nasjonalparkstyret og Os kommune
Tomas Lillehagen, Sør-Trøndelag fylkeskommune
Tom Hjemseter, Fylkesmannen Hedmark
Bjørn Rangbru, Fylkesmannen Sør-Trøndelag
Erik Ydse, SNO
Vegard Gundersen, NINA
Olav Strand, NINA
Vemund Jaren, Miljødirektoratet
Ingrid Nerhoel, Villreinsenteret

Frafall:

Kjetil Værnes, Rennebu kommune
Hans Iver Kojedal, Røros kommune
Arne Nyaas, Dalsbygda jaktsameie
Kjersti Ane Bredesen, Tolga kommune
Kai Børge Amdal, Midtre-Gauldal kommune
Røros Villreinvalid
Holtålen kommune
Tynset kommune